

Badania na cmentarzysku kultury łużyckiej w Chodorówce pow. Brzozów w roku 1964

We wrześniu 1964 roku przeprowadzono badania wykopaliskowe na cmentarzysku kultury łużyckiej w Chodorówce (Bachórze) pow. Brzozów, finansowane przez Konserwatora Zabytków Archeologicznych na województwo rzeszowskie. W pracach wzięli udział dr Marek Gedl i Krystyna Kruczek studentka archeologii Polski U. J. Powyższe prace były kontynuacją badań wykopaliskowych zapoczątkowanych w latach poprzednich¹.

W okresie sprawozdawczym przebadano fragment północno zachodniej części cmentarzyska przylegający do żwirowni eksploatowanej przez miejscowe kółko rolnicze i wykonano wykop sondażowy obok budynku użytkowanego przez PGR w Chodorówce. W czasie prac zbadano 84 groby kultury łużyckiej (nr 230–313) i ustalono północną i zachodnią granicę cmentarzyska.

Znaczna większość zbadanych grobów należała do pochówków ciałałpalnych popielnicowych. Niemal z reguły w skład grobu wchodziła jedynie popielnica ze spalonymi kośćmi wewnątrz, nakryta misą odwróconą dnem do góry. Wyjątkowo popielnicy towarzyszyły mniejsze naczynia — przystawki, ułożone albo tuż przy popielnicy, albo w jej wnętrzu na warstwie spalonych kości. W żadnym z grobów tego typu nie udało się uchwycić zarysów jamy grobowej. Ten stan rzeczy powodował niekiedy trudności przy ustaleniu czy dwie popielnice ustawione w bliskim sąsiedztwie należy traktować jako dwa oddzielne pochówki, czy też uznać za jeden grób o dwu popielnicach. Funkcję popielnicy pełniły albo naczynia wazowate, albo garnki tulipanowate. Wyjątkowo (grób 268) spalone kości spoczywały we wnętrzu misy. W stosunkowo nielicznych grobach natrafiono na drobne ozdoby i części stroju wykonane z brązu (szpile, kółka, skrety z drutu i bransoleta). Przedmioty brązowe z reguły złożone były we wnętrzu popielnicy na warstwie spalonych kości. W kilku wypadkach napotkano na naczynia, normalnie pełniące funkcję popielnicy, w których wnętrzu nie znaleziono najmniejszych nawet śladów spalonych kości, a które nakryte były misami i ustawione w ziemi analogicznie jak popielnice. Podobne wypadki zaobserwowano także w latach poprzednich. Obiekty tego rodzaju uważane niekiedy są za groby symboliczne.

Znacznie rzadziej natrafiano na groby ciałałpalne jamowe. Niektóre z nich wyposażone były w naczynia ustawione wśród spalonych kości

ci rozsypanych w jamie grobowej. Inne pozbawione były zupełnie wyposażenia i zawierały jedynie skupienie spalonych kości. Nie zauważono różnic w charakterze wyposażenia pomiędzy pochówkami popielnicowymi i jamowymi.

W badanej części cmentarzyska natrafiono na jeden pochówek szkieletowy (grób 260). W grobie tym odkryto szczątki bardzo słabo zachowanej czaszki i zęby osobnika ułożonego przypuszczalnie na plecach i skierowanego głową na północ. Zmarły wyposażony był w dwa skrety z drutu brązowego zdobiące głowę. Pod czaszką znaleziono fragment małego naczynka kultury łużyckiej. Nie udało się wykryć śladów pozostałej części szkieletu, jak też i ustalenie zarysu jamy grobowej. Nie można wykluczyć ewentualnego przypuszczenia, że w grobie znajdowała się jedynie czaszka zmarłego. Omawiany grób jest już trzecim pochówkiem szkieletowym na cmentarzysku w Chodorówce.

W dalszym ciągu poważne trudności sprawia dokładniejsze datowanie odkrytych grobów. Drobne przedmioty brązowe nie dają żadnych podstaw do datowania. Trudno także ustalać bardzo sprecyzowaną chronologię na podstawie ceramiki gdyż dotąd nie został jeszcze opracowany schemat chronologiczny dla ceramik grupy tarnobrzesckiej. W pewnym przybliżeniu można zbadane groby zaliczyć do IV i V okresu epoki brązu. Być może, że niektóre pochówki pochodzą jeszcze z III okresu tej epoki. W omawianym materiale natrafiono jednak na znacznie mniej materiałów, które można by było zaliczyć do III okresu epoki brązu niż w latach poprzednich. Nie znaleziono dotąd na badanym cmentarzysku materiałów, któreby można było datować na okres halsztacki.

Cmentarzysko w Chodorówce jest typowym obiektem dla wczesnej fazy grupy tarnobrzesckiej kultury łużyckiej. Obecnie można je, jako liczące już ponad 300 zbadanych grobów, zaliczyć do rzędu największych cmentarzysk tej grupy.

¹ M. Gedl, Badania na cmentarzysku kultury łużyckiej w Chodorówce (Bachórze) pow. Brzozów, w 1960 roku. Sprawozdania Archeologiczne, t. XIV, 1962, str. 94–101. Tenże, Badania na cmentarzysku kultury łużyckiej w Chodorówce pow. Brzozów w 1961 roku. Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1963. Rzeszów 1963, str. 20–21.